Programmafiche Regio Deal Noordoost-Brabant

Definitieve versie format 9 april 2025

Programmafiche Regio Deal Noordoost-Brabant

Dit programmafiche wordt opgesteld als onderdeel van de dealmaking tussen Rijk en de partners van de Regio Deal Noordoost-Brabant. De uitwerking van de deal gebeurt binnen het kader en het programmaportfolio dat op 20 maart jl. is vastgesteld door de Stuurgroep Regio Deal.

*Alleen de programma's die in het programmaportfolio zijn opgenomen, kunnen een fiche indienen. Het volledig ingevulde fiche uiterlijk **23 mei 2025** indienen bij regiodeal@rnob.nl.*

Als alles volgens planning verloopt, neemt de Stuurgroep Regio Deal vóór de zomervakantie een besluit over welke programma's definitief onderdeel worden van de Regio Deal 't Goeie Leven en welk deel van de Rijksbijdrage daarvoor wordt gereserveerd.

Deelprogramma's of projecten worden bij vraag 15 ingevuld.

A. Algemeen

Programmanaam *(werktitel in enkele woorden)*

Verspillingsvrij samen met inwoners en ondernemers

Datum en versienummer

Datum:	18 augustus 2025
Versienummer:	1.0

Programmaeigenaar *(organisatie)*

stichting Samen Tegen Voedselverspilling

Programmaontwikkelaar

Naam:	Toine Timmermans
Organisatie:	Samen Tegen Voedselverspilling
Telefoonnummer:	06 51615371
Mailadres:	toine@samentegenvoedselverspilling.nl
2e contactpersoon:	Lia Spaans
Telefoonnummer:	06 20018144
Mailadres:	lia@samentegenvoedselverspilling.nl

Bestuurlijke trekker *(naam, functie en organisatie)*

K. van Rooij, lid stichtingsbestuur AgriFood Capital en burgemeester gemeente Meierijstad

Bij welke pijler en actielijn ligt het zwaartepunt? *(kruis de vakjes)*

☒ **Pijler 1: Ondernemerskracht**
☒ Actielijn 1: Innovatief agri&food cluster
☐ Actielijn 2: Vooruitstrevend ondernemerschap
☐ Actielijn 3: Duurzame bedrijventerreinen

☐ **Pijler 2: Menskracht**
☐ Actielijn 4: Veerkrachtige arbeidsmarkt
☐ Actielijn 5: Gezonde jongeren
☐ Actielijn 6: Sterke steden en dorpen

☐ **Pijler 3: Gebiedskracht**
☐ Actielijn 7: Vitale leefomgeving

☐ **Pijler 4: Regiokracht**
☐ Actielijn 8: Optimaliseren van de samenwerking binnen de regio en met het Rijk

B. Programma

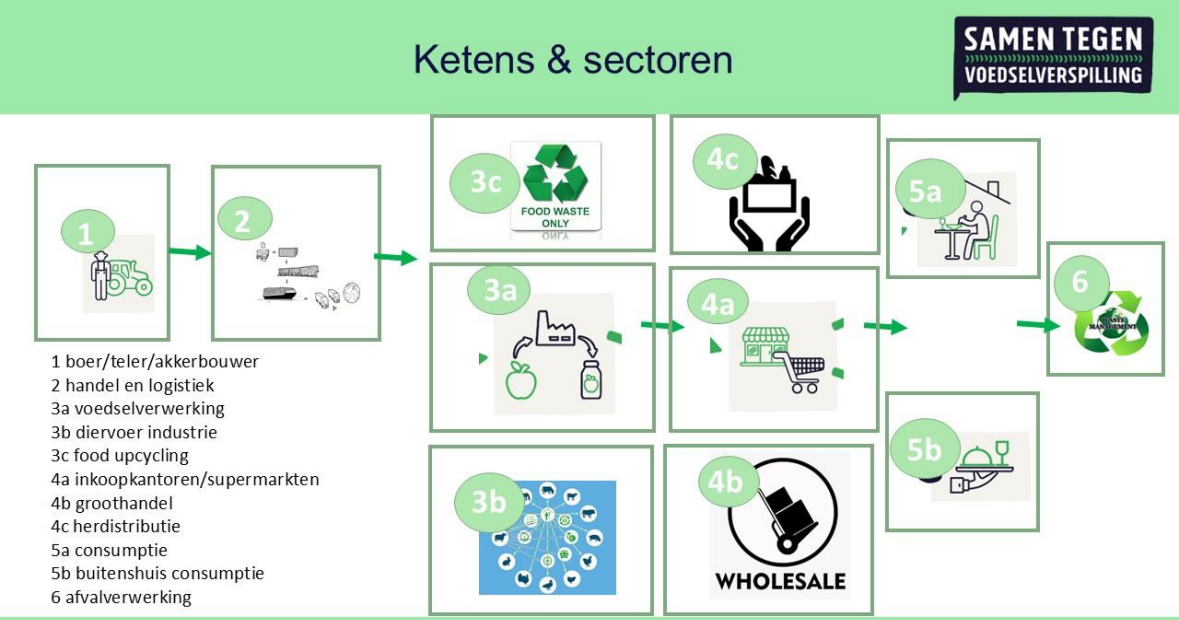
1. **Omschrijf zowel de aanleiding als een situatieschets** *(waar sta je nu?)* **voor het programma** *(verwijs, waar mogelijk, in de onderbouwing naar bronnen)*

De regio Noordoost Brabant is een uniek ecosysteem waar grote en kleine spelers in het voedselsysteem gevestigd zijn, in de gehele keten van boer tot bord, inclusief ondersteunende publieke en private organisaties. Sinds 2016 wordt in de RNOB gewerkt aan de realisatie van het publiek-private "Internationaal Centrum tegen Voedselverspilling". Tijdens de derde tranche van de regiodeal hebben we in het Circular Food Center project uitstekend laten zien dat het samen optrekken met overheden om de hele keten te stimuleren "verspillingsvrij" te worden op verschillende schaalniveaus, en daarmee een concrete bijdrage te leveren aan complexe maatschappelijke uitdagingen – door te verbinden en te versnellen – en actiegericht doen wat werkt en waardevol is.

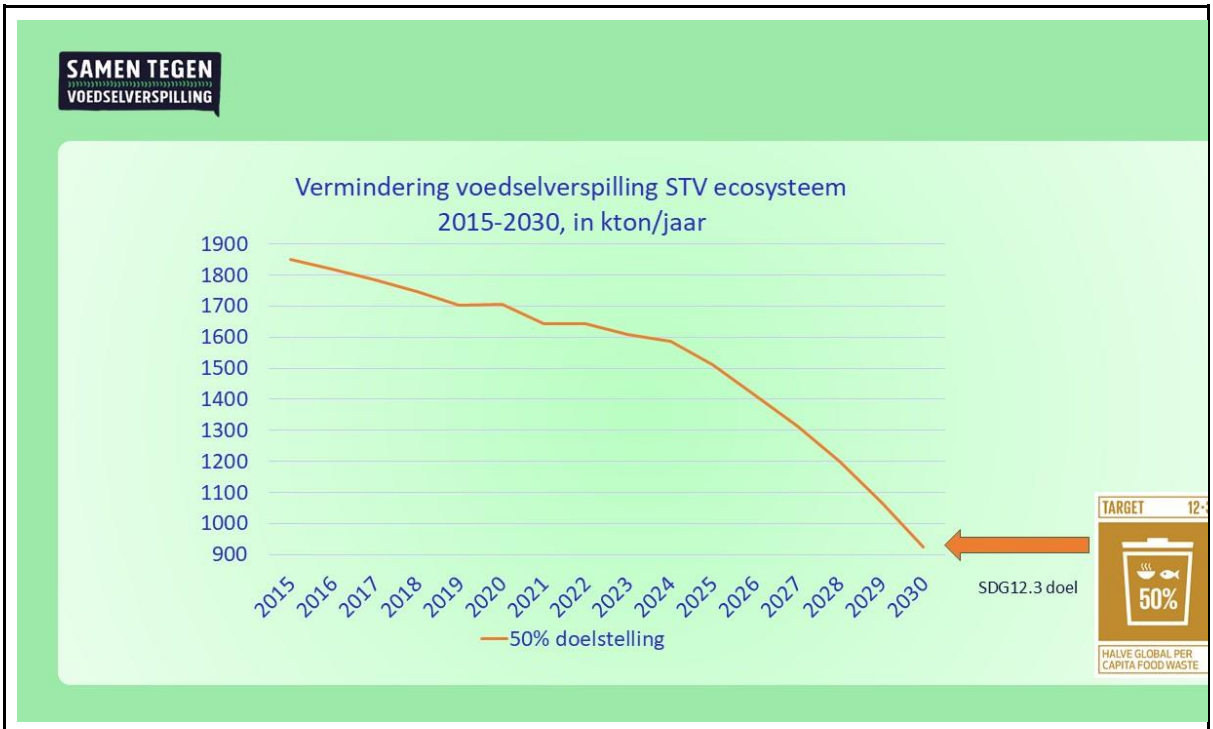
In geheel Nederland verspillen we jaarlijks ca. 1,6 miljard kilo voedsel (cijfers 2023). Dit is bijna 20% lager dan de 2 miljoen ton in 2018. Ons doel is om in 2030 de helft, oftewel ca. 1 miljard kilo per jaar, in de voedselketen te houden. Dat staat gelijk aan een jaar lang eten voor 2,7 miljoen mensen, ofwel de hele provincie Noord-Holland. In Nederland belandt ongeveer een vijfde van al het geproduceerde voedsel uiteindelijk niet op ons bord. Per februari 2025 is een nieuw EU-wetgevingspakket vastgesteld, waarin voor alle EU27 lidstaten, dus ook Nederland, juridisch bindende doelstellingen wordt vastgelegd om voedselverspilling verder te reduceren. Alleen met een systemische en gezamenlijke aanpak, van producent tot consument, is dit doel haalbaar. De stichting Samen Tegen Voedselverspilling, opgericht in 2018, vormt dé nationale beweging waarin de belangrijke initiatieven en expertise voor een voedselverlies- en verspillingsvrij Nederland samenkomen en worden versneld. Met als ambitie:

Samen maken we Nederland één van de eerste landen die de verliezen van grondstoffen en de verspilling van voedsel ten opzichte van 2015 weet te halveren en onvermijdbare nevenstromen optimaal tot waarde weet te brengen volgens de ladder van Moerman. We maken daarmee Nederland internationaal koploper en wereldvoorbeeld op het realiseren van de SDG 12.3 doelstelling. We leveren hiermee een belangrijke bijdrage aan een toekomstbestendig voedselsysteem.

Er is de afgelopen jaren een sterk en uniek netwerk ontwikkeld met gecommitteerde partners die met elkaar nieuwe samenwerkingen aangaan. Er zijn zo'n 110 stakeholders aangesloten, waarvan 80% private ondernemingen vanuit de gehele voedselketen en aanpalende sectoren (zie schets van ons ecosysteem van aangesloten sectoren in de ketens). Mede door de structurele aanpak onder regie van Samen Tegen Voedselverspilling constateren we in Nederland een vooruitgang in de daling van voedselverspilling. Met als twee concrete wapenfeiten: een daling van 23% in 2022 bij consumenten t.o.v. 2015, en een daling van 35% bij supermarkten in 2023 t.o.v. 2018. In totaal is dat reductie van de verspilling van goed voedsel met zo'n 200.000 ton/jaar. Dit alleen vertegenwoordigt een besparing van ca. 900 miljoen euro (berekend op basis van verkoopwaarde). De belangrijkste resultaten zijn weergegeven in het 2024 impact rapport: https://samentegenvoedselverspilling.nl/kennisbank/impact-rapport-2024

Om de doelstelling van 1 miljoen ton reductie in 2030 te behalen in Nederland zullen er een aantal extra stappen gezet moeten worden, we bewegen wel in de juiste richting. Onderzoek van WUR geeft aan dat die vooruitgang niet snel genoeg gaat om het doel te bereiken. Ook wordt aangegeven welke maatregelen genomen kunnen worden om deze versnelling te realiseren, naast het bestendigen van de huidige inzet en aanpak. https://www.wur.nl/nl/onderzoek-resultaten/kennisonline-onderzoeksprojecten-lnv/soorten-onderzoek/kennisonline/versnellingsagenda-voedselverspilling-2022-2025.htm
In onderstaande figuur is de realisatie de daling van voedselverspilling in Nederland weergegeven van 2018-2024, inclusief de versnelling in 2025-2030 die nodig is om halvering te kunnen realiseren.

De kern van de strategie om te versnellen: continuïteit en verbreding 2026-2030: Voorkomen, verminderen en verwaarden. Dankzij de inzet van Samen Tegen Voedselverspilling zijn in samenwerking met WUR inmiddels 10 sectoren collectief aan de slag met monitoring: de supermarkten, industriële bakkers, aardappelverwerkende industrie, groenten- en fruithandel, slachterijen en vleeswarenindustrie, de zoetwaren industrie, de vishandel, de bedrijfscatering, partycatering en steeds meer hotels en restaurants via horeca-challenges. Deze jaarlijkse monitoring geeft inzicht en een basis voor afspraken om ketenschakel-overstijgend verspilling te voorkomen.

Het betrekken van ondernemers vanuit de primaire sectoren om de kansen in te beeld brengen en het beter tot economische waarde brengen van (onbenutte) grondstoffen in de keten lukt steeds beter, en zal verder moeten worden uitgebouwd. Door toenemende invloed van klimaatverandering op de productieomstandigheden zullen oogsten en kwaliteit minder voorspelbaar worden. Ketens kunnen hierop inspelen met betere ketenafspraken en een grotere flexibiliteit en wendbaarheid om alle geschikte grondstoffen – ook als deze cosmetisch afwijkend zijn – tot maximale waarde te brengen. De regio Noordoost Brabant is de uitgelezen proeftuin om – in verbinding met andere regios – deze complexe uitdaging op te pakken.

Het Circular Food Center programma binnen de derde tranche van de regiodeal RNOB is bepalend geweest voor deze positieve ontwikkelingen. Het Circular Food Center pakt verandering op systeemniveau aan en op het niveau van de spelregels omdat dit de voorwaarden zijn om beoogde veranderingen mogelijk te maken. O.a. doordat de overheden direct zijn betrokken bij een aantal cases waarin verandering van wetgeving voorwaardelijk is, werkt de cluster-aanpak in het verbinden en co-creëren van oplossingen. Daarnaast hebben we specifiek ingezet op verandering van ketenafspraken tussen private partijen. Het cluster 2 "brood en banket" laat via een concrete en succesvolle casus zien hoe dit kan werken. Door verandering van ketenafspraken over bestelling, voorraden, en retourbrood afspraken wordt een win-win gecreëerd. Een afname van retouren van onverkocht brood uit de supermarkt met 40% zet daarmee het begin van een nieuwe (landelijke) standaard in ketenafspraken. Vanuit het cluster "gemeenten" is het initiatief opgestart in 2025 een

koplopersgroep gemeenten te gaan vormen. Gericht op inzet van meerdere interventies en stimuleringsprogramma's om systemisch inwoners te ondersteunen voedselverspilling verder te verminderen.

Internationaal wordt het netwerkmodel zoals ontwikkeld in Nederland, vanuit de hubfunctie in Meierijstad, gezien als inspirerend voorbeeld, en dit biedt kansen voor toekomstige samenwerkingen in het realiseren van de EU-doelstellingen rond terugdringen voedselverspilling en voor het borgen van de voedselzekerheid in Europa. Omdat veel wetgeving voor agri&food in Brussel wordt vastgesteld, is een nieuw internationale netwerk opgezet. Het EU-netwerk van practitioners, waarin de peers van STV in Europa samen gaan optrekken, heeft mede als doelstelling invloed uit te oefenen op de verbetering van wetgeving in de EU.

Daarmee in een Innovatief agri&food cluster opgebouwd, waarin succesvol complexe vraagstukken kunnen worden opgelost. De cluster aanpak is succesvol, omdat er een vertrouwensrelatie ontstaat tussen de deelnemende organisaties, privaat en publiek. Er is een goede balans gevonden tussen kennis brengen en halen, vanuit een gemeenschappelijk organisatie overstijgend doel. De kracht van de regiodeal is gelegen in samenwerking op de verschillende schaalniveaus: gemeentelijk, regionaal, provinciaal en nationaal. In ons project is ook het gezamenlijk optrekken in Europa en richting Brussel essentieel om structurele verandering te realiseren. Samenwerking loont, en stimuleren van samenwerking tussen regio's en op provinciaal niveau biedt kansen !

De organisatie van de internationale conferentie in juni 2024 in Noordoost Brabant was de "kers op de taart", waarmee we vol trots kunnen het ontwikkelde ecosysteem hebben laten zien en voortgang is geboekt. Met als hoogtepunt de excursies langs 20 bedrijven in en buiten de regio die hun deuren openzetten om de nieuwste ontwikkelingen te delen. En dit is een startpunt geweest voor intensivering van de samenwerking met gelijkgestemden in Europe en wereldwijd. En die willen we de komende periode graag verder verdiepen, intensiveren en uitbouwen.

2. Indien het programma (of delen daarvan) zijn uitgevoerd in de derde tranche: wat zijn de leerpunten en hoe zijn die meegenomen bij de programmaontwikkeling?

Mede door het project Circular Food Center in de derde tranche is de voedselverspilling tijdens de periode van de 3de tranche gemiddeld over alle deelnemende voedselketens met 15-20% afgenomen. Met uitschieters naar gemiddeld 35% in de supermarkten. Noordoost-Brabant zet zich al langer in tegen voedselverspilling en wordt al als voorloper in Nederland en Europa gezien.
De systemische verspillingsvrij aanpak werkt, o.a. door ketenbrede innovatie, verbinden en versnellen. Om de doelstelling van halvering in 2030 te realiseren is extra inzet nodig in samenwerking met de primaire sector (circulair & voedselzekerheid, verdienvermogen boeren) en een meer participatieve aanpak om verspilling bij consumenten terug te dringen door een positieve sociale verspillingsvrije norm en gedrag te creëren (in de thuissituatie en in de horeca).

Leerpunten:
1. In het RD programma Circular Food Center hebben we geleerd dat het betrekken van consumenten en gemeenten in de regio toegevoegde waarde heeft maar niet vanzelf gaat. Daarom: zetten we in op een concreet cluster met min. 10 gemeentes rondom circulaire horeca en verspillingsvrije huishoudens/inwoners.
2. Het Circular Food Center project pakt verandering op systeemniveau aan en op het niveau van de spelregels omdat dit de voorwaarden zijn om beoogde veranderingen mogelijk te maken. O.a. doordat de overheden direct zijn betrokken bij een aantal cases waarin verandering van

wetgeving voorwaardelijk is, werkt de cluster-aanpak in het verbinden en co-creëren van oplossingen. Ook in het bieden van experimenteerruimte. Deze aanpak is essentieel om de duurzame transitie waarvoor het voedselsysteem staat, te kunnen realiseren. En verdient daarom voorzetting.
3. Overheden en bedrijven erkennen en ondersteunen de ingezette lijn van het werken als clusters voor oplossingen van complexe multi-aspect vraagstukken. Een cluster met (jonge) ondernemende boeren/telers – in de context van ketensamenwerking is een volgende stap. Versterken van deze aanpak, door nog meer betrekken van de inwoner/consument als actieve, betrokken en geïnformeerde stakeholder vergroot de slaagkans om impact te realiseren met de gecreëerde oplossingen.

3. Op welke regionale visie sluit dit programma aan? *Als er nog geen vastgestelde regionale visie is, bepaal dan samen met betrokkenen de gewenste ontwikkeling/gezamenlijke stip voor de regio Noordoost-Brabant.*

Organisaties in Noordoost Brabant vervullen een belangrijke bijdrage in het maken van het voedsel dat iedere dag weer op ons bord ligt – dat de hele voedselketen en ondersteunende onganisaties vertegenwoordigd zijn is de reden waarom Samen Tegen Voedselverspilling juist in deze regio is gevestigd. Het eten dat op ons bord ligt is een weerspiegeling van het voedselsysteem van waaruit het geproduceerd is. De onvermijdelijke transitieopgave van ons voedselsysteem biedt een uitgelezen kans om boer, voedselverwerkende industrie, retail en consumenten te verenigen in een uniek, op duurzaam en gezond voedsel gericht, partnership. En dat is precies waar dit programma over gaat, vanuit de visie van AgriFood Capital: de voedselsystemen van de toekomst zijn 'precies, circulair, waardevol en verbonden'.

Het programma sluit naadloos aan bij één van de majeure maatschappelijke opgaven voor de economie van Noordoost-Brabant:
Tegengaan van verspilling: Het voorkomen, reduceren van voedselverspilling en het verwaarden van reststoffen. Het sluiten van grondstofkringlopen in de hele agrofoodketen is daarbij cruciaal. Alles van waarde wordt (her)gebruikt. Nieuwe technologieën vanuit de hightech-maakindustrie en concepten uit agrologistiek kunnen hierbij een waardevolle bron van vernieuwing zijn.

Tevens is er een gedeelde visie vanuit AgriFood Capital op de wijze van invulling van deze opgaves, zoals op het gebied van Kennis & Innovatie; Nieuwe kennis, nieuwe bedrijvigheid: Duurzame en slimme ketens vragen om innovatie gebaseerd op nieuwe kennis en de toepassing hiervan in de praktijk. We creëren een innovatieve regio waarin kennisinstellingen, van universiteiten tot en met het beroepsonderwijs, samenwerken met bedrijven en instellingen. In proeftuinen via andere innovatiefaciliteiten wordt kennis tot waarde gebracht. Uiteindelijk gaat het om het realiseren van impact op ons toekomstige voedselsysteem. En vanuit de visie op samenwerking via Netwerken & Clusters: 'Local buzz' en 'global pipelines'. Inclusief inbouwen van regiogrens overschrijdende samenwerkingsvormen in Nederland en Europa, de RNOB als coördinator en regisseur in een verbonden regio.

4. Wat is het doel van het programma? *Wat wordt nagestreefd met dit programma?*

Verspillingsvrij samen met inwoners en ondernemers: een verspillingsvrije regio, met innovatieve samenwerkingen en bewijslast rond een voedselzeker en inclusief voedsel-ecosysteem, met circulair en hoogwaardig gebruik van biogrondstoffen met minimale voetafdruk. Het verder bouwen aan de verspillingsvrije norm: Weloverwogen omgaan met ons voedsel en reststromen zo hoog mogelijk verwaarden in de circulaire en inclusieve keten leidt voor iedereen tot positieve impact, zowel vanuit economisch, sociaal als klimaatperspectief. Speerpunten zijn de actieve betrokkenheid van ondernemende (jonge) boeren, en het activeren van consumenten door verandering van hun voedselomgeving.

Dit betekent, naast het bestendigen van de huidige inzet en aanpak, het organiseren van de versnelling. Waarbij Noordoost Brabant het ecosysteem is om via clusters van nieuwe kennis, bedrijvigheid, dialoog, participatie en ketensamenwerking de bewijslast en oplossingen worden gecreëerd – in verbondenheid met Nederland en Europa. Met als doel om bij te dragen aan de bredere ambitie, te realiseren in 2030 op schaal: Samen maken we Nederland één van de eerste landen die de verliezen van grondstoffen en de verspilling van voedsel ten opzichte van 2015 weet te halveren en onvermijdbare nevenstromen optimaal tot waarde weet te brengen volgens de ladder van Moerman. We leveren hiermee een belangrijke bijdrage aan een toekomstbestendig voedselsysteem.

5. A. Wat wil je meetbaar verbeteren, en voor wie, op de lange termijn? B. En wat op de korte termijn *(termijn van uitvoering)***? En hoe ga je dat meten?**

A. Effect langere termijn:

- *Vermindering voedselverspilling in de RNOB, provincie NBr, Nederland en daarbuiten. De ambitie is om voedselverspilling in actief deelnemende clusters/netwerken te verlagen met 50% ten opzichte van 2018 in 2030, en op termijn voor heel Nederland. Te meten via verdere uitbouw van de monitoring voedselverspilling aanpak van Samen Tegen Voedselverspilling.*
- *Efficiënter gebruik van natuurlijke hulpbronnen: Minder voedselverspilling en effectief gebruik van biogrondstoffen betekent dat minder water, energie en grondstoffen nodig zijn om voedsel te produceren. Dit zorgt voor een lagere ecologische voetafdruk. Te meten door de CO_2-footprint te berekenen en de impact op landgebruik en biodiversiteit.*
- *Kostenefficiëntie: Door minder voedsel te verspillen, kunnen bedrijven in de voedselketen en consumenten kosten besparen, wat bijdraagt aan een duurzamere en efficiëntere voedselproductieketen.*
- *Maximaal gebruik van alle biogrondstoffen: Door het hele gewas inclusief reststromen te benutten tot nieuwe waardevolle producten, worden grondstoffen efficiënter benut. Dit verlaagt de druk op primaire grondstoffen en draagt bij aan een circulair model waarin ruimte voor een eerlijk verdienvermogen voor alle ketenpartijen, inclusief onze boeren en telers.*
- *Innovatie en productontwikkeling: bedrijven ontwikkelen nieuwe technologieën en producten, zoals voedingsmiddelen op basis van reststromen, waardoor nieuwe markten kunnen ontstaan en duurzame groei mogelijk wordt.*

- *Verhoogde voedselzekerheid door meer wendbare voedselketen in relatie tot geopolitieke ontwikkelingen en handelsrelaties en adaptatie aan verandering van teeltomstandigheden en klimaatverandering.*

B. Effect kortere termijn:

- *Gedragsverandering en bewustwording*
  - *Consumentenbewustzijn: Educatiecampagnes, activaties en voorlichting helpen consumenten om bewuster om te gaan met voedsel en minder te verspillen. Op lange termijn kan dit leiden tot een cultuur-/normverandering waarin voedselverspilling sociaal onacceptabel wordt. Te meten via consumentenonderzoek.*
  - *Duurzaam ondernemen: Bedrijven worden zich steeds meer bewust van hun verantwoordelijkheid in de keten en kunnen, mede door de activiteiten en ontwikkelde bewijslast, duurzamer gaan ondernemen. Dit kan leiden tot structurele veranderingen in de gehele voedselketen en ondersteunende organisaties en de voedselomgeving.*
- *Snelle Implementatie van Innovaties*
  Het ecosysteem waar bedrijven en kennisinstellingen snel innovaties kunnen ontwikkelen en testen pakt nieuwe uitdagingen op en komt met praktijkoplossingen, wat op korte termijn leidt tot:
  - *Nieuwe technologieën zoals slimme verpakkingen, AI-technologie of nieuwe bewaar- en verwerkingsmethoden die direct kunnen worden toegepast om verspilling te verminderen.*
  - *Hergebruik van reststromen, waarbij overgebleven producten of ingrediënten opnieuw worden verwerkt in andere voedingsmiddelen, wat meteen leidt tot minder reststromen in de voedselproductie.*

  Te meten via succesvolle business cases en bewijslast, waarvan het doel is minimaal 10 nieuwe business cases te ontwikkelen.
- *Meetbare Reductie van Voedselverspilling*
  - *Supermarkten en horeca, waar door betere planning, voorraadbeheer en het verminderen van overproductie direct minder voedsel verloren gaat. Te meten via de zelfmonitor voedselverspilling.*
  - *Voedselproducenten, die door het gebruik van reststromen en efficiëntere processen minder grondstoffen verspillen en meer producten weten te hergebruiken of verwerken. Te meten via het total use% van primaire voedselproductie.*
- *Versnelling van Circulaire Businessmodellen*
  - *Nieuwe verdienmodellen voor bedrijven die reststromen hergebruiken of circulaire producten op de markt brengen, wat direct impact heeft op de economische duurzaamheid van de gehele voedselketen (incl.agrarische ondernemers). Te meten door total use% van grondstoffen.*
  - *Investeringen in circulaire initiatieven en creëren van bewijslast en best-practices, zodat bedrijven sneller zien welke voordelen er zijn, zowel economisch als ecologisch, van circulaire productie. Te bepalen door omvang van de investingen in circulaire voedselproductie en -processen.*

De belangrijkste wijze om de impact van het programma te meten gebeurt via de systematiek van de Monitor Voedselverspilling aanpak (door bedrijven, specifiek per ketenschakel, incl. consument), gekoppeld aan de landelijke en Europese rapportage standaarden. Vertaald naar indicatoren:

klimaatimpact, voetafdruk landgebruik, biodiversiteit. Innovatiekracht circulaire nieuwe economie, bijdrage aan de groene groei, verbetering verdienvermogen primaire sector.

6. Hoe sluit het programma aan op de missie en visie van *'t Goeie Leven?* (*Zie kader zoals vastgesteld op 20 maart jl. door stuurgroep Regio Deal in bijlage 1)*

Noordoost Brabant is dé regio van 't Goeie Leven. We bouwen samen aan een toekomst waarin we onze waardevolle manier van leven behouden én versterken voor toekomstige generaties. Werken aan bewustwording m.b.t. goede, gezonde en verantwoord voedsel ook via educatie en onderwijs. Meedenken over verantwoord grondstofgebruik; co-creatie en participatie als het gaat om de beschikbaarheid van innovatieve en circulaire producten in bv. supermarkten en horeca en de duurzame leefomgeving. Directe betrokkenheid van inwoners door eigen deelname aan de Verspillingsvrije Week. Via de gemeente-aanpak betrekken van organisaties uit de directe leefomgeving, inclusief locale ondernemers en maatschappelijke organisaties.

We gaan als innovatief agri&food cluster concreet werken aan het versnellen van innovaties in het voedselsysteem naar meer plantaardig (totaalbenutting), duurzaam dierlijk (circulair en diervriendelijk) en vooral minder verspilling. Door het bouwen aan een nieuwe circulaire economie, het ontwikkelen van alle talenten en wendbaarheid van organisaties, het betrekken van (jonge) boeren en telers en de kracht van ketensamenwerking laten zien zorgen we voor een stevig fundament onder 't Goeie Leven.

7. Hoe sluit het programma aan op jouw pijler en actielijn van *'t Goeie Leven?* (*Zie onderdeel A algemeen, kader 20 maart jl.)*

Met hulp van dit programma binnen de Regio Deal gaan we ondernemerskracht een extra impuls geven op de actielijn "Innoveren in het Agro&Food cluster", en specifiek invulling geven aan de ambitie tegengaan van voedselverspilling. Mede door ons 3e tranche Regio Deal-project Circular Food Center is voedselverspilling landelijk al met 15-20% afgenomen. We zien dat de systematische aanpak werkt. Om de (inter) nationale doelstelling te realiseren (in 2030 50% minder voedselverspilling vergeleken met 2015) moeten we de samenwerking met de primaire sector versterken en is een participatieve aanpak belangrijk om verspilling bij consumenten terug te dringen.

Door het versterken van ondernemerskracht, stimuleren van duurzaam ondernemen in de ketencontext en het bouwen aan versterking van het toekomstperspectief. We werken aan oplossingen voor een nieuwe economie door onze biogrondstoffen en hulpbronnen slim en efficiënt te benutten. Voor plantaardig voedsel (totaalbenutting), dierlijk circulair en effectief grondstofgebruik. Waar we onze unieke voedselketen duurzaam hebben vormgegeven met nieuwe perspectieven en slimme koppelingen met hightech, data en ICT en we voorop blijven lopen om voedselverspilling tegen te gaan.

Deze toepassingen zijn nodig om de beweging te kunnen maken naar een circulaire economie, en een duurzame leefomgeving te creëren. Veel (bio)grondstoffen komen van buiten onze regio. Ondernemers geven aan dat ze meer wendbaar en flexibel moeten worden, en daarbij willen ze hun grondstoffen liever zo hoogwaardig mogelijk willen benutten, nutriënten behouden voor de hoogste verwaarding en nieuwe ketensamenwerkingen aangaan, passend bij de circulaire ambities in de regio.

Dat doen we samen met inwoners (als consument en inwoner), ondernemers, maatschappelijke organisaties, kennisinstellingen en overheden (op verschillende schaalniveau's: regionaal, provinciaal, landelijk en Europees).

8. (Hoe) vindt het programma aansluiting op bestaand provinciaal (A) en/ of nationaal beleid en programma's (B)?

A. Provinciaal beleid en programma's:

- *In het Beleidskader Landbouw en Voedsel 2030 schetst Provincie Noord-Brabant de Brabantse voedselketen 3.0 langs de volgende 4 kenmerken: Slim (precies en datagedreven) - Waardevol (meer toegevoegde waarde, andere producten en diensten - Circulair (gebaseerd op kringlopen, geen verspilling) - Verbonden (leefbaarheid en verbinding tussen schakels onderling en maatschappij).*

  Met als doelen voor 2023: 1. meest duurzame landbouw en voedselproductie, 2. economisch toonaangevend, 3. natuur- en landschapsinclusieve landbouw en 4. gemeenschapsinclusief.

  Dit programma sluit aan bij de kenmerken Circulair, Waardevol en Verbonden. We werken aan de doelen 1, 2 en deels ook 4.

- *Verbinding met programma Scale Up Plant Brabant. Voortgekomen uit de Innovatiecoalitie Eiwittransitie maar inmiddels met een bredere scope dan alleen eiwitten en voedsel. Focus is het bouwen van een ecosysteem voor bio-/procestechnologische mogelijkheden om reststromen en specifiek geteelde gewassen te verwaarden. Op het vlak van plantbased food (ingredients), biobased materialen, groene chemie, energie en pharma.*

B. Nationaal beleid en programma's:

- *Duurzaam Voedsel LVVN: Rijksbeleid op Voedselzekerheid, Bindende doelstellingen terugdringen Voedselverspilling, Verdienvermogen boeren.*
  De directie Plantaardige Agroketens en Voedselkwaliteit (PAV) werkt aan duurzame en gezonde plantaardige ketens. PAV is verantwoordelijk voor het voedselbeleid, waaronder de verduurzaming van ons voedselsysteem en het tegengaan van voedselverspilling. PAV steunt actief de rijksbijdrage aan deze regiodeal aanvraag vanwege het onderdeel P2: Tegengaan van voedselverspilling.
- *Klimaat en Groene Groei (voedselverspilling tegengaan als kosteneffectieve manier voor klimaatmitigatie)*
- *Circulaire Economie/I&W: integrale verwaarding duurzame biogrondstoffen, duurzame en circulaire verpakkingsketen.*

9. Waarom is een extra impuls vanuit de Regio Deal nodig?

Om de doelstelling van 1 miljoen ton reductie in 2030 te behalen in Nederland zullen er een aantal extra stappen gezet moeten worden, we bewegen wel in de juiste richting. Er is de afgelopen jaren een sterk en uniek netwerk ontwikkeld met gecommitteerde partners die met elkaar nieuwe samenwerkingen zijn aangegaan. Er zijn zo'n 110 stakeholders aangesloten, waarvan 80% private ondernemingen vanuit de gehele voedselketen en aanpalende sectoren. Mede door de structurele

aanpak onder regie van Samen Tegen Voedselverspilling constateren we in Nederland een vooruitgang in de daling van voedselverspilling. Onderzoek van WUR in 2023 geeft aan welke maatregelen genomen kunnen worden om deze versnelling te realiseren, naast het bestendigen van de huidige inzet en aanpak.

Het ministerie LVVN heeft in 2025 een extern bureau (Bureau Bartels) gevraagd om een evaluatie te doen van op het bredere thema "duurzaam voedselbeleid" van de afgelopen jaren. Het doel van de evaluatie is om inzicht te krijgen in de output en het bereik van de activiteiten die mede met LVVN-subsidie zijn ondersteund, waaronder de aanpak door Samen Tegen Voedselverspilling. Hoewel het eindrapport nog niet openbaar is, is duidelijk dat de conclusies positief zijn met een dringende aanbeveling voor continuering van de publiek-private samenwerkingsvorm als meest kansrijke manier om de gewenste voortgang en impact te realiseren. Mede hierdoor heeft LVVN specifiek het belang aangegeven van project P2: Tegengaan van Voedselverspilling voor financiering door het Rijk.

Het opzetten van het Circular Food Center in de derde tranche Regio Deal maakt deel uit van een grotere droom voor de brede regioambitie op het tegengaan van voedselverspilling – zoals verwoord in het Buck rapport uit 2019, Internationaal Centrum tegen Voedselverspilling:

"Onze droom is dé plek op de wereld te zijn waar alles in het teken staat van het tegengaan van voedselverspilling. Het internationale centrum waar starters & ondernemers; studenten & experts; stakeholders & bestuurders elkaar treffen om kennis, informatie en inspiratie op te doen. Dé plek waar conferenties, exposities en events zijn rond het thema voedselverspilling. Een internationale community - fysiek en digitaal - waar het borrelt en bruist van de nieuwe ideeën en initiatieven. Waar partners elkaar vinden en verbinden. En waar relevante nieuwe business- en verdienmodellen worden ontwikkeld. De plek waar consumenten terecht kunnen voor informatie & educatie over voedselverspilling, Waar zij kunnen zien en ervaren hoe op de fundamenten van het verleden en het heden wordt gebouwd aan een nieuw, slim en circulair ecosysteem tegen voedselverspilling. De plek die wij voor ogen hebben moet uitdagend en prikkelend zijn. Een locatie die onderscheidend en attractief is en voldoende ruimte en reuring biedt. De plek op de wereld die het in zich heeft om uit te groeien tot het internationaal centrum tegen voedselverspilling. Dat is onze droom."

De eerste ontwikkelfase richting deze droom heeft het Circular Food Center afgelopen jaren met verve volbracht. En de regiodeal aanpak paste als een confortabele jas. Waarbij de kracht van de regiodeal goed hebben benut, in de samenwerking op de verschillende schaalniveaus: gemeentelijk, regionaal, provinciaal en nationaal. In het programma is ook het gezamenlijk optrekken in Europa en richting Brussel essentieel om structurele verandering te realiseren. Samenwerking loont, en stimuleren van samenwerking tussen regio's en op provinciaal niveau biedt kansen ! En de organisatie heeft zich doorontwikkeld tot een professioneel en gewaardeerd team met impact. Samen Tegen Voedselverspilling heeft de ambitie om naar de volgende fase van doorontwikkeling en groei te gaan, en de realisatie van die droom aan het einde van de 6e tranche van de regiodeal RNOB in 2029. De conclusie uit het Buck rapport wordt met nieuwe inzichten bevestigd: het Circular Food Center zal publiek-privaat gefinancierd moeten worden. De ambitie kan alleen gerealiseerd worden met een stevige extra impuls vanuit de regiodeal!

C. Uitvoering programma

10. Programmastructuur: hoe is de sturing (governance) van het programma? *(Bijv. Welk bestuurlijk team gaat de inhoudelijk keuzes van het programma maken? Sluit vooral aan bij bestaande governance).*

Het programma krijgt een eigen sturing, onder coördinatie van de landelijk opererende stichting Samen Tegen Voedselverspilling. Hierdoor wordt een systemische bewezen doelgerichte aanpak gevolgd, met synergie op de verschillende schaalniveaus regionaal, provinciaal, landelijk en Europees.

De eindverantwoordelijkheid is belegd bij het bestuur van Samen Tegen Voedselverspilling onder onafhankelijk voorzitterschap van Gerda Verburg. De operationele verantwoordelijkheid en programmaleiding wordt belegd bij de operationele organisatie onder verantwoordelijkheid van de directeur. Het Samen Tegen Voedselverspilling team bestaat momenteel uit 15 personen, ca. 12 fte. https://samentegenvoedselverspilling.nl/wat-wij-doen

11. Op welke manier worden/zijn jongeren betrokken bij dit programma? Wat is hun bijdrage*? (Denk aan deelnemen, meehelpen, overleggen, meedenken, mee-organiseren of jongeren zelf laten organiseren. Geef 1 à 2 concrete voorstellen.)*

Inwoners, inclusief jongeren, worden expliciet betrokken in het co-creëren en experimenteren, gericht op verspillingsvrije sociale norm, verandering van de voedselomgeving van consumenten, verspillingsvrije gemeente kopgroep (incl. onderwijs, horeca, afvalverwerking). De aanpak zal participatief zijn, waarvan de uitkomsten input vormen voor zowel de multisectorale clusters als de interventies samen met inwoners.

Regionale onderwijsinstellingen die zich richten op de jeugd en studenten uit primair, middelbaar en voortgezet onderwijs worden actief betrokken in de projecten rond de "verspillingsvrije consument en gemeente-aanpak". Specifiek leveren onderwijsinstellingen in MBO en HBO en technasia een bijdrage in de co-creatie van oplossingen voor cassussen vanuit de deelnemende (MKB) bedrijven (challenges, ontwerpopdrachten, productontwikkeling, procesverbetering).
Een cluster met (jonge) ondernemende agrarische ondernemers gaat aan de slag met concrete (business) cases rond het onderwerp verwaarden van de totale oogst, en inclusieve vormen van ketensamenwerking.

12. Wat is er nodig van het Rijk, rijksdiensten, de provincie of anderen om dit programma tot een succes te brengen (niet-financiele bijdrage)? *Bijv. experimenteerruimte, kennisinbreng, netwerk etc.*

Nodig van Rijk/ rijksdiensten:

- *De overheid is al op diverse manieren betrokken bij de lopende trajecten op landelijk niveau, met een centrale rol voor LVVN directie PAV. Samen Tegen Voedselverspilling ontvangt een instellingsfinanciering van LVVN voor de dekking van de basisorganisatie en projectfinanciering voor specifieke programma's.*

- *Er zijn een aantal ministerie overstijgende aspecten die bij voorkeur meer integraal opgepakt kunnen worden, in ieder geval samen met I&W en K&GG:*
    - *Een kabinetsbreed integraal duurzaam biogrondstoffenbeleid, waardoor verlies van grondstoffen, met name in de voedselketen, tot een minimum wordt teruggebracht en hoogwaardige toepassing van reststromen wordt gestimuleerd. Dit draagt bij aan het tegengaan van klimaatverandering, de circulaire economie, vermindert de afhankelijkheid van grondstofvoorziening van buiten de Europese Unie en is goed voor de portemonnee van huishoudens en bedrijven.*
    - *Het terugdringen van verliezen in de voedselketen een belangrijk thema te maken op de klimaatagenda: het verminderen van voedselverspilling is een top-3 maatregel om de CO_2-uitstoot wereldwijd terug te dringen. Het is bovendien de meest haalbare, effectieve en logische stap naar een meer verantwoord en duurzaam voedselsysteem. Daarnaast is het systematisch bestrijden van voedselverspilling één van de meest kosten efficiënte oplossingen.*
    - *Integraal beleid op verduurzaming van verpakkingen in combinatie met het terugdringen van voedselverspilling. Waarbij de implementatie van de PPWR wetgeving en de bindende doelstellingen op het tegengaan van voedselverspilling als raamwerk kunnen gelden.*

Op diverse manieren zullen we ons bestaande netwerk binnen de Europese Commissie benutten om de resultaten uit te dragen, en indien nodig draagvlak te creëren voor verankering in verbeterde wetgeving

Nodig van provincie:

- *Een verspillingsvrije experimenteerregio, proeftuinen m.b.t. aanbestedingen en incentives, gemeentelijk afvalbeleid, communicatie verspillingsvrije norm, veranderen voedselomgeving, stimuleren actieve betrokkenheid inwoners.*
- *Specifiek een rol in het aanjagen en stimuleren van verdere samenwerking met de agrarische ondernemers in het ontwikkelen van bewijslast en toekomstperspectief door het stevig onarmen van de circulaire en verspillingsvrije economie.*

Nodig van anderen:

- *Een actief netwerk (en koplopersgroep) van gemeenten in de regio, Noord-Brabant en vanuit andere provincies in Nederland. Gemeenten kunnen een voorbeeldfunctie en actieve rol hebben bij dit tegengaan van voedselverspilling bij bedrijven en consumenten. De gemeenteaanpak ontwikkeld in de periode 2023/2025 zal in dit project verder worden uitgebouwd en de koplopersgroep wordt versterkt. En we streven naar een stevig fundament vanuit de RNOB gemeenten.*
- *Actieve participatie in de regio in de initiatieven door stakeholders van Samen Tegen Voedselverspilling ketenbreed van grond tot mond, (jonge) ondernemers in de primaire sector (boeren/telers), afvalverwerkers, horecapartijen en consumenten/burgers.*

13. Wat is de looptijd van het programma? (uiterlijk tot 31 december 2029)

1 januari 2026 – 31 december 2029

14. Wat is het uitvoeringsgebied *(welke gemeenten, regio('s), provincie(s), landelijk)* **van het programma?**

De kern van het uitvoeringsgebied is de regio Noordoost Brabant, met de fysieke vestigingsplaats van Samen Tegen Voedselverspilling in Meierijstad. In de gemeenteaanpak wordt gestreefd naar verbreding van de directe actieve betrokkenheid en eigenaarschap naast Meierijstad naar de gehele regio Noordoost Brabant. Omdat Samen Tegen Voedselverspilling een landelijke dekking en focus heeft, is er volop ruimte voor regiogrensoverschrijdende samenwerking met organisaties in de FoodNL regio's en heel Nederland..

15. Aanpak: welke deelprogramma's en/of projecten worden onderscheiden en/of ingezet om programmadoel en effecten te realiseren?

Vul tabel in per deelprogramma of project

Naam deelprogramma/ project	**1. Verspillingsvrij Clusters**
Penvoerder (naam organisatie)	**Samen Tegen Voedselverspilling**
Omschrijving op hoofdlijnen - Wat wordt nagestreefd (doel?) - Wat wordt meetbaar verbeterd? - Wat wordt hiervoor ontwikkeld? - Voor wie? (doelgroep) - Looptijd? (indien anders dan totale programma) - Gebied? (indien anders dan totale programma)	*De cluster aanpak zoals opgezet in de 3e tranche regiodeal is succesvol, mede omdat er een vertrouwensrelatie ontstaat tussen de deelnemende organisaties en actief en deels pre-concurrentieel wordt samengewerkt. Er is in alle 5 de clusters een goede balans gevonden tussen kennis brengen en halen, vanuit een gemeenschappelijk organisatie overstijgend doel. Overheden en bedrijven erkennen en ondersteunen de ingezette lijn van het werken als clusters voor oplossingen van complexe multi-aspect vraagstukken.* *Voor deze regiodeal is het doel:* *• opzetten van 3 nieuwe MKB-clusters met min. 30 bedrijven die up en running en impactvol zijn.* *• Minimaal 10 gerealiseerde nieuwe business cases.aan het eind van 2029.* *• Opschaling van succesvolle business cases voor impact op schaal van Nederland.* *Een cluster met (jonge) ondernemende boeren/telers – in de context van ketensamenwerking is een volgende ambitie. Deze groep van ondernemende agrarische ondernemers gaat aan de slag met concrete (business) cases rond het onderwerp verwaarden van de totale oogst, en inclusieve vormen van ketensamenwerking.* *En daarnaast het benutten van de opgedane inzichten in het cluster "Food2Food" in het opzetten van een vervolgcluster. We zien met*

	(nieuwe) stakeholders mogelijkheden tot nog betere verwaarding van (onvermijdbare) reststromen voor (voedsel)toepassingen en we volgen de internationale ontwikkelingen op dit onderwerp. In 2025 zijn een drietal innovatieprojecten gestart om nieuwe inspiratie en kennis op te doen (o.a. op gebied van technologie zoals bio-/procestechnologie, fermentatie, onderbouwing van de duurzaamheidsvoordelen en borging van voedselveiligheid. De ambitie is met het nieuwe cluster in 2026 te gaan implementeren in het nieuwe cluster. Een derde cluster – nader te bepalen – zou zich kunnen richten op het organiseren van het op grote schaal verwerken van voedseloverschotten in primaire sector/handel tot lang houdbare producten voor de reguliere markt en voor donatie via voedselbanken (de Sociaal Maatschappelijke menukaart). *In alle clusters zullen (agrarische) ondernemers uit de RNOB een cruciale rol hebben.*
Welke organisaties zijn betrokken bij de uitvoering van het deelprogramma/ project en wat is hun rol? *denk aan overheid, onderzoek, onderwijs, maatschappelijke organisaties, ondernemers en inwoners*	*Stakeholders van Samen Tegen Voedselverspilling ketenbreed van grond tot mond (m.n. MKB, MKB+), (jonge) ondernemers in de primaire sector (boeren/telers), of via coöperaties/samenwerkingsverbanden (Cosun, Boerschappen, Agrifirm, NoWasteArmy, Verspillingsfabriek), koepelorganisaties (NAJK, ZLTO), kennis- en onderwijsinstellingen (WUR, HAS). Natuurlijk met de focus van de activiteiten op de regio, met de inspiratie en verbinding daarbuiten.*
Projectsturing *Indien anders dan totale programma (zie vraag 10)*	
Optioneel: wat is er nodig van het Rijk, rijksdiensten, de provincie of anderen om dit deelprogramma/ project tot een succes te brengen (niet-financiele bijdrage)?	*Specifiek een rol in het aanjagen en stimuleren van verdere samenwerking met de agrarische ondernemers in het ontwikkelen van bewijslast en toekomstperspectief door het stevig onarmen van de circulaire en verspillingsvrije economie.*
Naam deelprogramma/ project	**2. Gemeentenaanpak en activatie van inwoners**
Penvoerder (naam organisatie)	**Samen Tegen Voedselverspilling**
Omschrijving op hoofdlijnen - Wat wordt nagestreefd (doel?) - Wat wordt meetbaar verbeterd? - Wat wordt hiervoor ontwikkeld?	*Gemeenten kunnen een sleutelrol vervullen in de aanpak van voedselverspilling. Gemeenten die voedselverspilling actief tegengaan, boeken niet alleen milieuwinst, maar dragen ook bij aan*

- Voor wie? (doelgroep) - Looptijd? (indien anders dan totale programma) - Gebied? (indien anders dan totale programma)	*bredere opgaven rond duurzaamheid, circulaire economie, afvalreductie en voedselzekerheid. Een gemiddelde gemeente (41.000 inwoners) moet zo'n 4.500 ton verspild voedsel per jaar verwerken. Als haar inwoners thuis een jaar lang geen voedsel verspillen bespaart dit 4 miljoen kilo CO_2 uitstoot, 118 miljoen liter water en 6 miljoen euro.* *De gemeenteaanpak ontwikkeld door Samen Tegen Voedselverspilling in de periode 2023/2025 zal in dit project verder worden uitgebouwd. De praktische tools ontwikkeld voor gemeenten om die gemeenten te helpen om duurzaamheidsdoelen te halen en kosten te besparen door voedselverspilling te voorkomen. Er is gestart met het opzetten een (landelijke) koplopersgroep voedselverspilling gemeenten. Ambitie is om de kern van dit netwerk vanuit de RNOB op te bouwen.* *https://samentegenvoedselverspilling.nl/kennisbank/bijeenkomst-voor-gemeenten-aanpak-voedselverspilling* *Door activatie van inwoners zijn de doelen:* • *Verhogen bewustzijn en handelingsperspectief voor bewoners in hun voedselkeuze wat betreft impact op gezondheid via verbeterde leefomgeving (ook op klimaat/biodiversiteit)* • *Actieve deelname van partijen in de RNOB aan de Verspillingsvrije week gericht op consumenten activatie (doel: bereiken 40% van de inwoners)..* *Voedsel is per definitie bestemd om te worden genuttigd door consumenten. Consumenten zijn dan ook het uitgangspunt voor systeemverandering; hun wensen, behoeften, gewoontes en waarden.*
Welke organisaties zijn betrokken bij de uitvoering van het deelprogramma/ project en wat is hun rol? *denk aan overheid, onderzoek, onderwijs, maatschappelijke organisaties, ondernemers en inwoners*	*Een actief netwerk (en koplopersgroep) van gemeenten in de regio, Noord Brabant en vanuit andere provincies in Nederland. Gemeenten kunnen een voorbeeldfunctie en actieve rol hebben bij dit tegengaan van voedselverspilling bij bedrijven (o.a. horeca), afvalverwerkers en consumenten. We streven naar een stevig fundament vanuit de RNOB gemeenten; Meierijstad, Oss en s'Hertogenbosch hebben inmiddels toegezegd.*

Projectsturing *Indien anders dan totale programma (zie vraag 10)*	
Optioneel: wat is er nodig van het Rijk, rijksdiensten, de provincie of anderen om dit deelprogramma/ project tot een succes te brengen (niet-financiele bijdrage)?	*Een verspillingsvrije experimenteerregio, proeftuinen m.b.t. aanbestedingen en incentives, gemeentelijk afvalbeleid, communicatie verspillingsvrije norm, veranderen voedselomgeving, stimuleren actieve betrokkenheid inwoners.*

Naam deelprogramma/ project	**3. Disseminatie, activatie en versterken ecosysteem**
Penvoerder (naam organisatie)	**Samen Tegen Voedselverspilling**
Omschrijving op hoofdlijnen - Wat wordt nagestreefd (doel?) - Wat wordt meetbaar verbeterd? - Wat wordt hiervoor ontwikkeld? - Voor wie? (doelgroep) - Looptijd? (indien anders dan totale programma) - Gebied? (indien anders dan totale programma)	*Communicatie en outreach; Bredere stakeholderdialoog en inspiratie creëren; Betrokkenheid bij en bekendmaking van resultaten en uitkomsten aan een breder publiek en deelnemen aanverspreidingsactiviteiten. Effectieve organisatie van de disseminatie van resultaten, activatie van specifieke doelgroepen (privaat, publiek, inwoners/consumenten). Via de belangrijkste kanalen van Samen Tegen Voedselverspilling: de website, 2wekelijkse nieuwsbrieven en maandelijkse publieke nieuwsbrief, LinkedIn (dagelijkse post) en door het aanleveren van artikelen in nationale en Europese platforms (maandelijks).* *Organisatie van bijeenkomsten (4x per jaar per cluster/initiatief), 2 keer per jaar stakeholder bijeenkomst.* *Deelname aan events van partners en derden, met presentaties en inbreng in workshops (ca. 15 per jaar)*
Welke organisaties zijn betrokken bij de uitvoering van het deelprogramma/ project en wat is hun rol? *denk aan overheid, onderzoek, onderwijs, maatschappelijke organisaties, ondernemers en inwoners*	*Stakeholders en partners van het regiodeal project Verspillingsvrij samen met ondernemers en inwoners..*
Projectsturing *Indien anders dan totale programma (zie vraag 10)*	
Optioneel: wat is er nodig van het Rijk, rijksdiensten, de provincie of anderen om dit deelprogramma/ project tot een succes te brengen (niet-financiele bijdrage)?	

Naam deelprogramma/ project	Organiserend vermogen
Penvoerder (naam organisatie)	**Samen Tegen Voedselverspilling**
Omschrijving op hoofdlijnen - Wat wordt nagestreefd (doel?) - Wat wordt meetbaar verbeterd? - Wat wordt hiervoor ontwikkeld? - Voor wie? (doelgroep) - Looptijd? (indien anders dan totale programma) - Gebied? (indien anders dan totale programma)	*Projectmanagement en coördinatie; administratieve taken, afstemming met RNOB, het organiseren van projectmeetings met de partners en stakeholders.* *algemene communicatie (website, nieuwsbrieven, etc.)* *kennisdeling*
Welke organisaties zijn betrokken bij de uitvoering van het deelprogramma/ project en wat is hun rol? *denk aan overheid, onderzoek, onderwijs, maatschappelijke organisaties, ondernemers en inwoners*	*Organisaties die direct betrokken zijn in de uitvoering van de deelprojecten.*
Projectsturing *Indien anders dan totale programma (zie vraag 10)*	
Optioneel: wat is er nodig van het Rijk, rijksdiensten, de provincie of anderen om dit deelprogramma/ project tot een succes te brengen (niet-financiele bijdrage)?	

D. Communicatie en borging

16. Op welke wijze wordt gecommuniceerd over de voortgang van het programma en de opgedane kennis? *(Binnen het programma zelf, binnen de eigen pijler, tussen pijlers en buiten de Regio Deal om) (zie bijlage 4)*

Wat is de kernboodschap van je programma? *Verspillingsvrij samen met inwoners en ondernemers: een verspillingsvrije regio, met innovatieve samenwerkingen en bewijslast rond een voedselzeker en inclusief voedsel-ecosysteem, met circulair en hoogwaardig gebruik van biogrondstoffen met minimale voetafdruk. Het verder bouwen aan de verspillingsvrije norm: Weloverwogen omgaan met ons voedsel en reststromen zo hoog mogelijk verwaarden in de circulaire en inclusieve keten leidt voor iedereen tot positieve impact, zowel vanuit economisch, sociaal als klimaatperspectief. Speerpunten zijn de actieve betrokkenheid van ondernemende (jonge) boeren, en het activeren van consumenten door verandering van hun voedselomgeving. Waarbij het ecosysteem in Noordoost Brabant de proeftuin is om via clusters van nieuwe kennis, bedrijvigheid, dialoog, participatie en ketensamenwerking de bewijslast en oplossingen worden gecreëerd – in verbondenheid met andere regios, Nederland en Europa.*
Welke communicatiemiddelen ga je tijdens de uitvoering inzetten? *Bijv. website, nieuwsbrief.*

Via de belangrijkste kanalen van Samen Tegen Voedselverspilling: de website, 2wekelijkse nieuwsbrieven en maandelijke publieke nieuwsbrief, LinkedIn (dagelijkse post) en door het aanleveren van artikelen in nationale en Europese platforms (maandelijks). *Organisatie van bijeenkomsten (4x per jaar per cluster/initiatief), 2 keer per jaar stakeholder bijeenkomst, 2x per jaar Europese netwerk van onze peers.* *Deelname aan events van partners en derden, met presentaties en inbreng in workshops (ca. 15 per jaar)*
Hoe organiseer je de communicatie? *Nieuwsbrieven, websites, Linkedin berichten zijn onderdeel van het reguliere proces. We werken met een (doorlopende) communicatie en activatie agenda, waarin de relevante acitiviteiten en bijeenkomsten zijn opgenomen, zodat we zo effectief en doelgericht mogelijk onze communicatie uitingen kunnen uitzetten. Samen Tegen Voedselverspilling heeft een eigen team van 3 communicatiespecialisten. Daarnaast organiseren we – met Voedingscentrum als belangrijkste uitvoerende organisatie – een landelijke "verspillingsvrij" campagne, met als hoogtepunt de jaarlijkse Verspillingsvrije week in de tweede week van september. Met een bereik van miljoenen consumenten en een actief netwerk van meer dan 200 partners.*

17. Borging op inhoud: hoe wordt hetgeen ontwikkeld in het programma geborgd? *Is het opschaalbaar? Ligt er een businesscase? Opname in regulier beleid? Hoe borg je continuiteit van de in gang gezette beweging?*

Samen Tegen Voedselverspilling heeft een beweging in gang gezet tussen 2018 en 2024. En hierin zijn tientallen business cases ontwikkeld, gerealiseerd en opgeschaald. Door onze focus op actie, ketensamenwerking, verandering van spelregels en impact zit het in de aard van de organisatie om te organiseren dat succesvolle interventies en innovaties worden opgeschaald en verder verbreed. Daarmee zijn we een beweging die continue bezig is met borging, ontdekken van nieuwe (complexe) uitdagingen en het bouwen van coalties voor impact.

18. Borging op samenwerking: hoe borg je dat na afloop betrokken partijen hun samenwerking continueren?

De organisatie Samen Tegen Voedselverspilling met hun aangesloten private en publieke stakeholders werkt vanuit de strategie 2026-2030 aan het halveren van voedselverspilling in Nederland in 2030. De ambitie is dat aan het einde van deze regiodeal periode de doelstellingen binnen bereik zijn, en in 2030 is de finale monitoring en evaluatie. Eerste stappen om binnen Europa en verder internationaal bij te dragen aan verbeteren van grondstofgebruik zijn reeds gezet, en worden in dit programma verder verkend. Aan het eind van de periode zal een nieuwe strategie voor Samen Tegen Voedselverspilling worden bepaald. We mikken op vele tientallen nieuwe samenwerkingen die worden opgebouwd tijdens de looptijd van het programma, en veelal door zullen lopen na de programmaperiode.

E. Kosten en financiering

19. Welke middelen zijn er nodig voor de uitvoering van het programma? *Zie bijlage 3 voor achtergrondinformatie.*

Vul in onderstaande tabel de begroting van het programma in. Hierbij geldt dat:

- we streven naar minimaal 60% cofinanciering vanuit de regio;
- de bijdrage vanuit de regio verspreid mag zijn over de verschillende betrokken partners;
- de bijdrage vanuit de regio mag bestaan uit zowel een financiële bijdrage of een bijdrage in natura.

Houdt bij het opstellen van de begroting ook rekening dat het programmateam Regio Deal een bijdrage verwacht tijdens de uitvoering in:

- *kennisdeling*
- *monitoring*
- *communicatie*
- *werkend leren*

Begroting **Kosten totale programma**	**Geraamde kosten incl.** *btw*
	€ 3.340.295
Overkoepelende programmakosten en organiserend vermogen - programmamanager - administratie en monitoring - algemene communicatie (website, nieuwsbrieven, etc.) - kennisdeling	€ 569.862
Deelprogramma 1 Verspillingsvrij Clusters - *Definieer (project)kosten*	€ 1.528.612
Deelprogamma 2 Gemeentenaanpak en activatie van inwoners - *Definieer (project)kosten*	€ 723.623
Deelprogamma 3 Disseminatie, activatie en versterken ecosysteem - *Definieer (project)kosten*	€ 518.198
Totaal	**€ 3.340.295**

20. Financieringsplan op programmaniveau. *Indien gewenst kunnen daarnaast ook aparte financieringsplannen van het overkoepelende deel en de projecten worden toegevoegd, als financieringen direct gekoppeld zijn aan een bepaald project. De eerste tabel dient wel het totaal overzicht van de financiering te zijn.*

Financieringsplan totale programma	Financiële bijdrage (€) *Incl. btw*	Bijdrage in natura Omgerekend naar €
Bijdrage namens gemeente(n)	€ 340.000	€
Bijdrage namens waterschappen	€	€
Bijdrage namens RNOB/ AFC/ NOBW	€	€
Bijdrage namens provincie	€ p.m.	€
Bijdrage namens kennisinstelling(en)	€	€
Bijdrage namens het bedrijfsleven	€ 1.380.295	€ 620.000
Bijdrage uit Europese subsidie		
Bijdrage namens overige partij(en)	€	€
Subtotaal	**€ 1.720.295**	**€ 620.000**
Gevraagde bijdrage aan het Rijk	€ 1.000.000	€
Totaal	**€ 2.720.295**	**€ 620.000**

21. Hoe hard is toezegging op de co-financiering? *Is er een mondeling of schriftelijke toezegging van de partners dat de co-financiering bij de start van de uitvoering rond is? Ligt er al een principebesluit? Of een besluit?*

De financiële cash bijdrage namens bedrijfsleven ligt vast in doorlopende stakeholdercontracten met partijen in het bedrijfsleven en daarmee te beschouwen als harde toezegging. Indien door de nieuwe en verbrede activiteiten in de regiodeal additionele partijen een stakeholderovereenkomst sluiten, kan de cash bijdrage hoger uitvallen (genoemde bedrag is een zekere ondergrens).
De in-kind bijdrage vanuit het bedrijfsleven is voorzichtig en laag ingeschat. In de vorige regiodeal konden we een veel hogere in-kind bijdrage organiseren door actieve participatie in deelprojecten, bijeenkomsten en activiteiten.
Gemeente Meierijstad en Provincie Noord-Brabant hebben een intentie en positieve grondhouding om deze financiële co-financiering bijdrage in 2025 definitief te organiseren (bevestigd tijdens bestuurlijk overleg op 21 mei 2025). Inhoudelijk is er steun voor het programma en de wijze van organisatie, mede vanwege de succesvolle aanpak en opgebouwde ecosysteem en geleverde prestaties in de 3e tranche regiodeal.

22. Indien de cofinanciering lager is dan 60%, welk programma uit de pijler zorgt voor een hogere cofinancering? Welk afspraken zijn hierover gemaakt?

n.v.t.
In het budget is een cofinanciering van ruim boven 60% opgenomen.

F. Tot slot

23. Welke aandachtspunten zijn er nog te benoemen? Denk aan risico's, beheersmaatregelen, hulpvragen?

Contactgegevens

Algemene vragen Regio Deal: regiodeal@rnob.nl

Karin van Meer, programmamanager Regio Deal
Karin.vanmeer@rnob.nl, 06-15679446

Mindy Bax, regiokassier Regio Deal
regiokassier@s-hertogenbosch.nl, 06-55241502

Aniek van Dortmont, dealmaker VRO
aniek.dortmont@minbzk.nl, 06-27196267

Marion de Rooij, accountmanager Regio Deals provincie Noord-Brabant
mjdrooij@brabant.nl, 06-0652794398

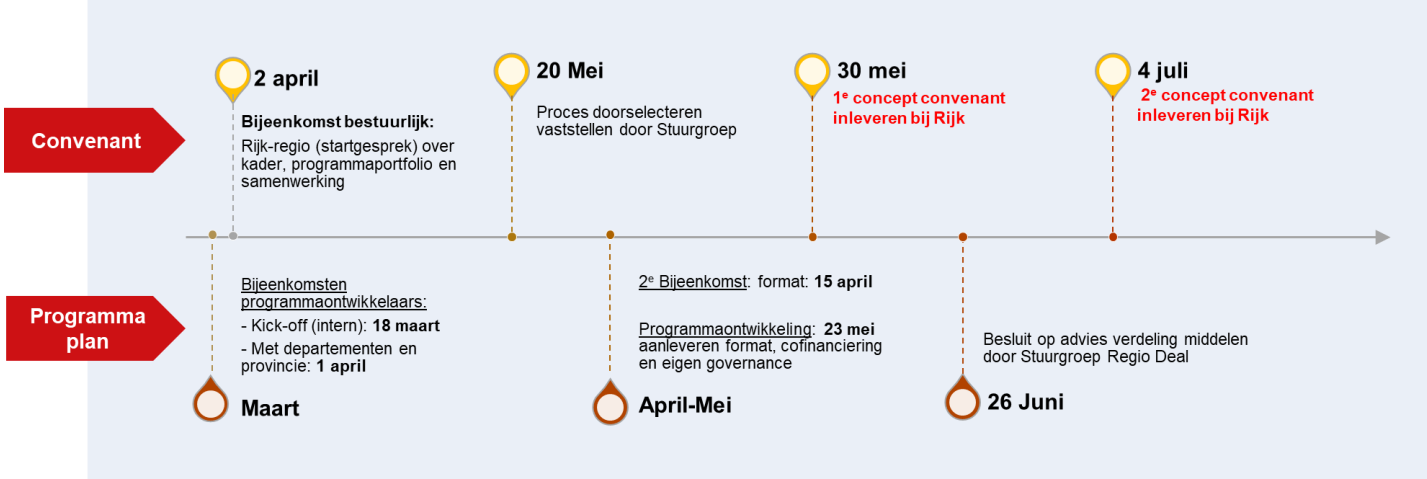
Christine Veraart, communicatieadviseur Regio Deal
Christine.veraart@rnob.nl, 06-28364335

Bijlage 1 - Kader

Krachtige impuls aan *'t Goeie Leven* Slim benutten, samen verder vooruit Regio Deal Noordoost-Brabant 2025-2029			
Missie	Noordoost-Brabant is dé regio van *'t Goeie Leven*. Dit *Goeie Leven* draait om balans: tussen werken en ontspannen, innovatie en traditie, stad en platteland en mens en natuur. Onze inwoners zijn positief over de kwaliteit van hun leven en leefomgeving*. Met ondersteuning van de Regio Deal bouwen we samen aan een toekomst waarin we onze waardevolle manier van leven behouden én versterken voor toekomstige generaties.		
Visie	In Noordoost Brabant werken inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties, kennisinstellingen en overheden in de Regio Deal samen aan een toekomstbestendige regio met veerkrachtige inwoners en ondernemers en een fijn leefklimaat. Door het bouwen aan nieuwe economieën, het benutten van alle talenten en het realiseren van een optimaal ruimtegebruik, zorgen we voor een stevig fundament onder *'t Goeie Leven*.		
Aanpak	Onze aanpak kenmerkt zich door onze pioniersgeest, creativiteit en doorzettingsvermogen. We durven daarbij buiten de gebaande paden te treden, passen voortdurend nieuwe oplossingen toe en weten kansen te koppelen. Door de kracht van onze regio slim te benutten, komen we samen verder vooruit!		
Pijlers en *hoofddoelen*	**Ondernemerskracht** *duurzaam ondernemen en toekomstperspectief*	**Menskracht** *inzetten en binden van talent*	**Gebiedskracht** *gezonde balans tussen natuur, landbouw en wonen*
Actielijnen en *subdoelen*	1. Innovatief agri&food cluster *Versnellen innovaties in het voedselsysteem naar meer plantaardig, duurzaam dierlijk en minder verspilling*	4. Veerkrachtige arbeidsmarkt *Impuls geven aan een goed functionerende en inclusieve arbeidsmarkt*	7. Vitale leefomgeving *Koppelen van kansen en slimmer inrichten van de schaarse ruimte, rekening houdend met water en bodem*
	2. Vooruitstrevend ondernemerschap *Versterken ondernemerschap van startups, mkb'ers en agrarische ondernemers*	5. Gezonde jongeren *Verbeteren van de (mentale) gezondheid van scholieren en studenten*	
	3. Duurzame bedrijventerreinen *Mogelijk maken energiehubs op bedrijventerreinen*	6. Sterke steden en dorpen *Investeren in sociale cohesie, leefbaarheid en inclusiviteit en in woonoplossingen voor jongeren*	
	Pijler Regiokracht		
	8. Sterker samenwerken *Optimaliseren van de samenwerking binnen de regio en met het Rijk*		

*Tweejaarlijks onderzoek Het PON & Telos: Ervaren Brede Welvaart *Hoe Brabanders de kwaliteit van hun leven en leefomgeving waarderen*

Bijlage 2 - Procesplanning

In te zetten cofinanciering:

- Publieke cofinanciering
- Overige financiering
- Bijdragen in natura
- Europese middelen

Niet in te zetten cofinanciering:

- Andere specifieke uitkeringen of een opdracht of een subsidie van Rijkszijde, ook al maken die opdrachten deel uit of activiteiten deel uit van een Regio Deal
- Leningen

Bijdragen in natura:

- Altijd in afstemming met de regiokassier
- Personele inzet
    - Aantal uren X een marktconform uurtarief
    - Indien jouw programma ook gebruik maakt van subsidie van de provincie, deze systematiek volgen
    - In het financieringsplan bij aanvraag kassier (vanaf december), aangeven hoe deze ureninzet wordt onderbouwd
- Andere inzet

Subsidiabele kosten:

Kosten die direct voortvloeien uit of betrekking hebben op de programma/projectactiviteiten:

- Uitvoeringskosten;
- Kosten penvoerderschap o.a. communicatie, monitoring, administratie;
- Kosten (financieel)advies e.d.;
- Accountantskosten;
- Afschrijvingskosten. Voor opname van deze kosten altijd overleg met de regio kassier. De regio kassier moet hier vooraf goedkeuring aan geven.
- Niet-verrekenbare btw op grond van de Wet op de Omzetbelasting en/of op het btw-compensatiefonds.

Niet-subsidiabele kosten:

- Voorbereidingskosten tijdens de dealmakingsfase;
- Loonkosten m.b.t. de inzet van ambtenaren in loondienst van een overheidspartij, behalve wanneer de betreffende ambtenaren vrijgemaakt worden voor de uitvoering van enig project van de Regio Deal en dit niet als regulier werk doen;
- Kosten die uit anderen hoofde zijn of worden gedekt;
- Verrekenbare BTW op grond van de Wet op de Omzetbelasting en/of op het btw-compensatiefonds.

Bijlage 4 - Communicatie

Communicatie - uitgangspunten programma's

- Elk programma is verantwoordelijk voor haar eigen communicatie; afspraken maken met onderliggende deelprogramma's/projecten voor de uitvoering (intern en extern).
- Elk programma draagt bij aan de overkoepelende Regio Deal communicatie; praktische spelregels volgen. In de uitvoering gaat het bijv. om een presentatie bij een bijeenkomst van het Rijk, nieuwsartikelen, input voor de (verplichte) Voortgangsrapportages aan het Rijk (incl. eindrapportage), interviews, content voor socials, deelname aan Regio Deal bijeenkomsten van RNOB, etc
- Communicatieparagraaf in programmafiche: kernboodschappen van het programma en deelprogramma's/projecten, organisatie van de communicatie Regio (contactpersonen programma's/deelporgramma's/projecten, budget, etc).
- Overkoepelend communicatieplan Regio-Rijk in oktober 2025 definitief. (inspireren - activeren - verbinden; ambassadeursaanpak)

